

S Z O M B A T E S T E, V A S Á R N A P R E G G E L

(R E S Z L E T)

Alan Sillitoe

5.

Eső és napsütés, eső és napsütés, ilyen volt az idő a következő vasárnap, az ég hol kék volt, hol tömött felhőgomolyok sodródtak tova rajta, hatalmas égi kontinensként; tejjehér hegyormokra emlékeztetve lebegtek a Castle Rock csúcsa fölött, mint valami homokkőből faragott bozontos oroslánfej, amely nagy száját kitátva hajlik a város fölé, olyan helyzetben, mintha felfalni készülne a megáradt Trent kanyarát szegélyező rendezetlen külvárosokat. Két csinos, vasárnap délutáni moziba igyekvő pár szállt az utca nyirkos levegőjéből az emeletes trolibuszra, amely elhaladva a „Ló és lovasa” bezárt ajtaja mellett, Arthurt nem számítva, teljesen üresen hagyta az utcát maga mögött.

Két kezét mélyen tágas zsebeibe süllyesztve, Arthur rosszkedvűen ment végig a Ruddington Roadon, azt kívánva, bárcsak ugyanúgy maga mögött hagyhatná mindazt a gondot, amit Brenda rakott vállára pénteken, akárcsak a kastélyt, amely a legutolsó sarkon került a háta mögé, s egyben azt is, bárcsak megszabadulna kínzó fejfájásától, amely akkor jött rá, amikor világos midlandi sörben igyekezett gondjaira gyógyírt találni. Ki gondolta volna ezt? Hogy Brenda így megjárja és beleessen a szószba, annyira, hogy most neki kell kiszednie Ada néniéből, hogyan is húzhatná ki a slamasztikából, hogyan is piszkálhatná ki félig sült zsemlejét a megrakott kemencéből. Mindenáron, így mondta Brenda. Meg kell tenni. Van annak természetes módja is, próbált érvelni. No persze, vágott vissza balszerencséjére az asszony

gúnyosan. De még most sem látta, miért kell ilyen nagy hűhót csinálni az egészből, s egyszerre jobban megértette, miért is csatlakoznak olyan sokan örömmel a hadsereghez ezekben a napokban: menekülnek a mások által felkavart vihar elől. Az emberek általában túl nagy ügyet csinálnak egészen jelentéktelen dolgokból is, de el kell fogadni a kihívást, vagy pedig a locsogók kórusához kell csatlakozni, különben az élet nem mehet tovább, s a végén mindenkitől elhagyatva, eldobott almacsutkaként, valami düledező éjszakai nyomortanyán találja magát az ember. És ezzel mindig leveszik az embert a lábáról. Brenda úgy sírt az éjszaka, akár egy kisgyerek, ő pedig egyik kezével letörölte könnyeit, míg a másikkal saját náthájának kicsorduló patakjait igyekezett feltartóztatni, úgyhogy az asszony azt hitte, rajta is erőt vett a sírás, s kissé megvigasztalódva ment vissza a házba. De alighogy halótávolságba került tőle, megrészegetően nevetni kezdett önmagán és az egész világon is, amíg csak harisnyás lábával föl nem surrant a lépcsőn, s öltönyét az egyes számú ruhaakasztóra függesztve, mélyen, mint a bunda, el nem aludt.

A vasúti híd kaptatóján hátrafordult, s újra meglátta a kastély zömök homlokzatát, amely mintha még mindig feléje vigyorgott volna. Gyűlölöm ezt a kastélyt, mondta magában, jobban, mint bármit is eddig életemben, a legszívesebben alagutat vagy, ahogy mondják, Mortimer-csatornát vájnék alája, beletennék vagy ezer tonna puskaporszáraz TNT-t, s az egészet a mennyországba küldeném, úgyhogy senkisémet látna soha többé. Haraggal telítetten ment tovább a Ruddington Road megfeketedett üzletei és házai között a friss szélben, amely náthájának egy cseppet sem használt.

Berúgta a kaput, amilyen keresztül Ada lakásának hátsó ajtajához lehetett jutni. Lehet, hogy a húsz kölyke — vagy mennyi is van neki — otthon van, s szóhoz sem juthatok tőlük, de meglehet, üres a ház, úgyhogy szépen, okosan beszélhetünk. De bárhogy is van, jobb, ha tartom a számat és nem mondom el, miért van tanácsra szükségem. Öt percen belül az egész család tudná már. Úgy terjednek itt a hírek, hogy az ember azt hihetné, mindenki tamtamdobot tart a háza tetején.

A mosdófülke nyitott ajtaján át látta, hogy a mosdókagyló megrepedt. A szeneskamra romokban hevert, mert valamikor csirkéket tartottak benne, s a fal egy részét ledöntötték, hogy helyébe dróthálót feszíthessenek ki, az aszfaltot pedig még a háború alatt felszedték, mert a kertben légvédelmi óvóhelyet ástak. Az ablakfüggöny egyik sarkán szakadozott, de egyébként tiszta volt, az ajtót viszont éjjelnappal kissé nyitva kellett tartani, mert a háziúr nem volt hajlandó az egyenetlen padlódeszkákat megjavíttatni. Még annak ellenére sem, hogy rendszeren fizetik a házbért, gondolta Arthur. Manapság a háziuraknak olyan szerencséjük van, hogy még arról is megfélemeznek, hogy a világon vannak. Bezzeg a háború előtt csak a kerületi bíróság segítségével kaphatták meg a házbért.

— Van itt valaki? — kiáltott be a mosogatóba. — Bujjon elő, Ada néni.

— Gyere be, Arthur — szólta ki az öregasszony. A rostélyra felhalmozott hatalmas izzó szénrakás felől perzselő hóhullámok árasztották el Arthurt, amikor belépett. — Úgy látom, Dave mostanában a

szénbányákat látogatja — mondta, és sietve gombolta ki felöltőjét, még mielőtt a melegben megfulladt volna. — Hát a pereputty hol van?

— Moziba mentek. — Az öregasszony az asztal mellett ült, amelyet a vasárnapi ebéd maradványai borítottak, Arthur belépése elvonta tekintetét a szénrakás izzó szívéből, melyben, mint valami varázsos kristálygömbben, a múltat látta, amelynek eseményei, bármilyen sötétek is voltak valamikor, most, hogy mögéje kerültek, csakis csodások és elragadóak lehettek számára. Ötvenes éveiben járó asszony volt, szürke szoknyába öltözve, vonzón felépített arccal, amely, Arthur jól emlékezett rá, valamikor telt volt, de most megkeskenyedett, s még a ráarakódó öregség álarca ellenére is, újra olyan lett, amilyen fiatal lány korában volt.

— No hogy vagy, te jómadár? Hát anyád miért nem látogat el hozzám mostanában? Vajon az a vén fajdkakas most is veri még? — Kezét kinyújtva levette a vízforraló lábast a tűzhelyről, és ügyesen elhelyezte az izzó szénrakáson.

Arthur felöltőjét a heverőre tette. — Nem, Apa nagyon rendes mostanában. Már nem veri többé. Amióta én és Fred felnőttünk, nem tesz ilyet.

— Ül le, fiam — mondta Ada. — Rögtön csinállok neked egy csésze teát. Örülök, hogy egyszer ellátogattál hozzám. Csak vasárnap délután pihenhetek egy kicsit, s ilyenkor jólesik elbeszélgetni valakivel. Öröm nézni, hogy vigyázol a ruháidra, Arthur. Minden fiatalembernek így kellene tennie, én mondom neked. Dehát tudod, egészen más olyan házban lakni, ahol a porontyok nem verekszenek folyton és nem rohangálnak mindenfelé. Eddie Pammel és Mike-kal Cliftonba ment, vissza sem jönnek hat óráig, hála istennek. Egész héten át olyan táncot járnak körülöttem, hogy ilyenkor a hét végén mindig örülök, ha nem hallom őket. Tegnap este a Repülő Rókában voltunk, s annyi gint ittam, hogy azt hittem, sohasem érek haza. Bettynk összeakadt egy pasassal, aki egész este itatott mindannyiunkat. Legalább öt fontjába kerülhetett a bolondnak. Kocsija is volt, és ezért, azt hiszem, megengedhette magának, ő pedig nyilván azt hitte, a legjobb úton halad Bettyvel, de csak láttad volna, hogy megnyúlt az arca, amikor mégis hazajött velünk, ahelyett hogy vele ment volna! A végén akadékoskodni kezdett, de a mi Dave-ünk — ő is velünk volt — felállt és azt mondta, lekever neki egyet, ha el nem pucol. A szegény fickó halálsápadt lett, beült az autójába és elhajtott. Micsoda sültbolond is voltam, mondta Betty, mikor már elment. Rá kellett volna vennem, hogy valamennyiünket hazavigyen!

Arthur nevetett. — Sajnálom, hogy nem voltam ott — jegyezte meg, s majdnem boldog volt, amiért ezen a hűvös áprilisi délutánon itt ülhet Ada nénivel és várhatja, hogy a teaforróban felforrjon a víz, amíg csak belül agyában aggodalma újra lüktetni nem kezdett. Mindenekfelett aludni szeretett volna, mintha már legalább egy hónapja nem látott volna ágyat. Miközben Ada, megpiszkálva a tüzet, visszahelyezte a teaforrózt, a nagy tűz melege szinte a szemét égette, s a kandalló párkányán álló márványóra úgy csattogott, mint valami élete utolsó ötpercében vergődő madár. A szoba egyik végében álló pohárszék a padlódeszkák süllyedése folytán a faltól eltávolodva, erősen

előredőlt, s mintegy jelezte a szoba padlója és a pince boltozata között rejlő túlságosan is nagy üreget, ahová Ada három fia, a háború alatt elszökte a hadseregből, a portyázásaik során mindenfelől összeharácsolt holmi nagy részét halmozta fel, s amely, olyankor, ha éppen nem börtönben vagy katonai fegyintézetben voltak, takaré- és hitelbankként szolgált számukra. Az edényes polc fölött, téglalap alakú rámban két családi ereklyének számító kép függött, melyeket maga az apa — egy iszákos tűzér őrmester, aki már nem élt, s akit mint továbbszolgáltót tizenkilencben dobtak ki a hadseregből, Ada állítása szerint azért, mert olyan szavakat használt, melyeket még a katonák sem tűrhettek el — zsákmányolt Franciaországban, még az első világháború során. A két képen, amelyeket Adának adott, vajszerű vállán fehér sállal két gyönyörű lány állt márvány lépcsőkorlát mellett, kinyílt rózsákkal a háttérben. Doddoe három évvel ezelőtt halt meg, amikor egy dombról leereszkedve, sebesen, mint egy kilőtt puszkagolyó, hatalmas oldalkocsis motorkerékpárjával egy röfösüzet kirakatába rohant; későn véve észre, hogy előbb kellett volna fodulnia, csikorgó foggal, szemét kimeresztve, egy másodperccel előbb, semhogy halálra zúzta magát, záporozó sörétként még egyszer utoljára szerteárasztotta egész trágár szókészletét. Így kell ezt, gondolta Arthur a tűz melegétől és a náthájától eltompultan üldögélve. Doddoe tudta, befellegzett neki, amikor felismerte, hogy rosszul vette a kanyart.

Adának most másik férje volt, de Doddoe-tól származó tizenegy gyermekből álló családja általa már nem gyarapodott tovább. Túl öreg és túl bölcs is volt már ahhoz, hogy újabb gyerekei szülessenek, visszavonult életének alkonyát felidézett emlékeivel fűszerezve, csendesen pihent babérajain. Mert Doddoe, aki valóságos istenverése volt számára, egész életre szólóan ellátta gyötrellemmel, iszákossággal, végrehajtókkal és gyerekek hadával, amely hamar megtanulta, hogyan gondoskodjon magáról, oly szabadossággal és vadsággal, hogy a nevelést az állami javítóintézet, a reményt pedig a hasonszórúek barátsága jelentette számára. Raph viszont, Ada jelenlegi férje, aki csendes ember volt, s szintén magával hozta öt gyermekét — innen eredt a mendemonda Ada húsz gyermekéről —, miután végignézte tüdővésztes felisége halálát, valamint tizenegy éves kislánya távozását ugyanezen a véres köpetekkel kijelölt úton, békés életre vágyott. Ada fiai és lányai azonban, akiket nem békességre neveltek, sokkal inkább megkeserítették életét, mint azelőtt bármi más, s mindezt még az is tette, hogy közben felfedezte, féltékeny Adára. Az ötvenes éveiben járó asszony személyiségében volt valami, ami egy cseppet sem változatos pincérlányra emlékeztetett, aki pusztá jószívűségből hajlandó bármely férfi meséjét végighallgatni, s együttérző lélekhez illően sörébe zokogni, sőt ha úgy hiszi, hogy ez hasznára lehet, még arra is képes, hogy az illetőt hazavigye és ágyába fektesse. Ralph neheztelni látszott emiatt, s szívében állandó aggodalom vert gyökeret, ami első sorban azért vált erőssé, mert — azzal a különbséggel, hogy bútorának és öt gyermekének koloncát is magával hozta — ő is ily módon került a házhoz; folyton az a balsejtelem gyötörte, hogy Ada a jövőben más szerencsétlen férfit boldogíthat. Ada legidősebb fia, Dave megvette a „Féltékenység” című lemezt, s valahányszor Ralph felhány-

torgatta túlzott szívjóságát és azt a tényt, hogy ha kocsmában vagy klubban vannak, túl sok férfival beszélget, a gyűlöletes lemez forogni kezdett, világgá bömbölve azt az átkozott üvöltő tangót, amely szelíd lelkét minden alkalommal az örületbe kergette. Egy szombat este, miközben a lemez szólt, Ada kétségbeesett jajongása kíséretében, Ralph összeverekedett Dave-vel, s bár Dave hamar leütötte, estében sikerült mégis megragadnia mind a lemezt, mind a lemezjátszót, s a padlón darabokra zúznia mind a kettőt. Dave és a többiek ettől kezdve beérték azzal, hogy valahányszor a rádió, zenés jókívánságai során, a „Féltékenységet” játszotta, fülsiketítően felerősítsék a készüléket. Ralph figyelmes férfi volt, aki Adának — már amennyire ezt fiai, akik hamisítatlan Doddoe-ivadékok voltak, lehetővé tették — olyan nyugodalmas életet biztosított, amelyet azelőtt sohasem ismert. A háború befejezése után, mikor a tábori csendőrök megszűntek örökösen Ada fiai nyomában járkálni, lecsendesült az élet. Valamennyien munkához jutottak, s a pénz oly hosszú időn át folyt rendszeresen a házhoz, hogy Adát már nem is aggasztotta többé, mi történne, ha a körülmények újra rosszra fordulnának. Ezekben a napokban már csak a családot hirtelen megosztó szombat esti labdarúgó-eredmények jelentették a legnagyobb izgalmat a házban. No és a zenés jókívánságok vasárnap délelőtt.

Miközben Arthur a tűzbe bámult, Ada rendbe szedte az asztalt a teához, majd kinyitva a konyhaszekrényt, egy szelet főtt húst vett ki, egyre kérdezgetve a fiút, hogy érzi magát, mintha csak hosszabb időn át beteg lett volna. Mindenkit így kérdezgetett, aki csak hozzá jött vagy akivel az utcán találkozott, úgyhogy azt lehetett volna hinni, egész életében csupa betegség közt élt, holott nem ez volt a helyzet. Arthur azt felelte, egészen jól van, de elismerte, hogy szakadatlanul valami kellemetlen dolog forog a fejében.

— De miért? — csodálkozott Ada a kamrából kilépve, kezében egy palack gyümölcszörppel, amelyet a fiú elé tett. — Ugyan mi baja lehetne egy ilyen jóképű fickónak?

Arthur levette vörösén izzó szénágyáról a teafőzőt, s a forró vizet a teáskannába öntötte: — Tulajdonképpen nem is én vagyok bajban, Ada néni. Magamért sohasem fáj a fejem. Egy haveromról van szó, aki velem dolgozik. Bajba hozott egy fiatal nőt, és most nem tudja, mit csináljon. Arra kért, segítsek rajta, de én sem tudom, mit tehetnék. Ezért gondoltam, eljövök magához és meglátogatom.

Ada motyogott valamit, azután leült. — Hát bizony, szegény pasasnak pechje volt. De hogy lehetett olyan mafla, hogy bajba hozta azt a lányt? Hát nem tudott jobban vigyázni? Most aztán egye meg, amit főzött magának, akárcsak a mi Dave-ünk. — Arthur emlékezni kezdett: Dave is bajba hozott egy nőt, akiről kisült, hogy a kurvák legrosszabbika, sovány, elvetemült, patkányarcú kis ringyó, aki megpróbálta az utolsó pennyig kifosztani, amíg csak Dave egy éjszaka meg nem fenyegette, hogy lelöki a Trent hídjáról, úgyhogy végül is beérte neki egy fonttal, bírósági eljárás nélkül.

— De hát — szólalt meg Arthur — semmit sem lehet itt tenni? Azt akarom mondani... — de nem tudta, hogyan is mondja; sohasem beszélt azelőtt nagynénjével ilyesmiről, s most csodálkozott, amiért előbb azt hitte, egészen könnyen megy majd minden. — Nos hát, néha

mégiscsak csinálnak valamit az emberek, hogy elejét vegyék a dolognak. Néha pirulákat meg ilyesmit szednek, és úgy szabadulnak meg tőle... vagy nem így van?

Ada egy nagy fehér csészébe töltötte a teát, aztán a fiú utolsó megjegyzésére hirtelen mozdulatlaná vált, a kanalat a cukortartóban hagyta, öregedő arca fürkésző színt öltött. Arthur most vette észre először, hogy fogai hiányoznak. — Honnan tudod te ezeket a dolgokat?

— A vasárnapi lapokban olvastam — mosolygott Arthur, de közben valahogy bűnösnek érezte magát, s ez azt a furcsa, fejtetőre állított érzést elevenítette föl benne, amely akkor fogta el, amikor bevonulva katonának, állomáshelyére érkezve az iratait kérték tőle.

— Nem kellene ilyen dolgokba keveredned — figyelmeztette Ada. — Sohasem tudhatod, hova vezet az ilyesmi.

— A haveromért teszem — válaszolta Arthur. — Pácban van, s nekem segítenem kell rajta. Az ember nem hagyhatja cserben a barátját. Rendes pacák, tudom, ha a helyében lennék, ő is mindent megtenne értem.

Az öregasszony gyanakodva nézett rá. — Biztos vagy abban, hogy nem te vagy a szószban?

Arthur őszinte, majdnem megdöbben arccal háritotta el az „igazságtalan” gyanúsítást. Hazudj, amíg bele nem kékülsz, volt a jelszava, s előbb-utóbb mindig hisznek neked. — Bárcsak inkább tényleg én lennék bajban és nem a haverom — mondta komolyan. — Akkor talán nem is keserednék el ennyire. De róla van szó, nem rólam, és nekem most segítenem kell rajta. Hiszen arra való a haver, hogy segítsen.

— Igazán nem tudom, mit is mondhatnék neked — szólta Ada kissé ellágyulva a barátság ilyen megnyilvánulásától. — Veszedelmes dolog belemászni ilyesmibe. Ismertem egyszer egy asszonyt, aki börtönbe került emiatt.

Lassan szürcsölni kezdte teáját, Arthur közben magyarázott. — Körülbelül két hete, hogy a lány baja elmaradt. Valami pirulákat szedett, de nem használtak.

— Amennyire én tudom, csak még egyet próbálhatna meg — mondta neki Ada. — Vegyen forró fürdőt és igyon forró gint. Mond meg neki, csinálja a vizet olyan forróra, amennyire csak kibírja, majdjon benne két órán át, s közben igyon meg egy pint gint. Ez majd elintézi. Ha mégsem sikerül, hát megszüli a porontyát, ennyi az egész.

A bejárati ajtó nagy robajjal kinyílt, cipők sokaságának dobogása hallatszott a hallból. A család előőrse kikászolódtott felöltőiből, lihegve az autóbustól hazáig rohanva megtett út után.

— No itt vannak — jegyezte meg Ada röviden.

Jane, Pam, Mike és Eddie teájukat követelve a szobába rontottak. Arthur odébb tolta az asztalon üres tányérját és csészéjét. No éppen jókor, gondolta örvendezve.

— Levetni a szvetereket — szólta rájuk Ada. — A teáskanna üres. Várjatok, amíg felforr a víz. — A testes, vörös hajú Jane a heverőre dobta magát, s eközben Arthur megfigyelte nagy, szveterborította melleinek ugrándozását. — Biztosan jó sok húst bevágtál a teához? — kiáltotta arcán sértődött pirossággal.

— Kevesebbet járasd a szádat — szolt Ada felemelt ököllel —, mert különben nem kapsz teát. — S a csata máris újra elkezdődött. Doddoe éppen elegendő létszámú utóvédet hagyott maga után, hogy szelleme továbbra is érezhető maradjon a házban. Ha az én kölykeim lennének, gondolta Arthur, nem viselkedhetnének így.

Pamelának első dolga volt, hogy a rádiót túl hangosra erősítse. Ő képviselte Jane tizennégy éves változatát, finomabb arccal és kisebb keblekkel, de ugyanolyan szeplőkkel a karján és ugyanolyan lángvörös hajjal. A moziból visszatérve Bert és Dave is bejött a szobába, s mikor megpróbálták Jane-t és Pam-et megbabolázni, valóságos bolondokházává tették a szobát, amely egyszeriben „törődj a saját dolgodal” és „fogd be a mocskos pofádat” kiáltásokkal telt meg. A kitörő ordítástól délutáni szundításából felriadva, harisnyás lábbal Ralph is lerontott az emeletről. — Nem tudtok még nagyobb lármát csinálni? — kiáltotta dühtől eltorzult arccal a lépcső aljáról, egyik kezében cipőjét, a másikban egy sportlapot szorongatva. Gyorsan rá kellett azonban jönnie, hogy senki sem méltatja figyelemre, úgyszólván miután utat tört magának a tűzhely felé, vigasztalanul leült, hogy cipőjét felhúzza, miközben Ada egy csésze teát töltött neki.

Arthur unokabátyjaival egy pókerpartira az utcai szobába ment át. Miután — hogy a másik szobából való mindennemű önkényes és káros átvándorlásnak elejét vegyék — az ajtót bezárták, felcsavarták a villanyt, és leültek a sima, fényezett asztal mellé. Dave leemelte az asztal közepén álló virágcserepet, és az ablak elé, a földre tette.

— Csalás nincs — jegyezte meg Bert.

— Beverem a pofáját annak, aki csal ebben a házban — kiáltotta Dave valami régebbi sértésen felháborodva. — És ez rád vonatkozik Bert. A múlt héten is hét shillinget elszedtél tőlem a létszámon felüli királyaiddal. — Kiragadta a kártyákat a már éppen osztani készülő Bert kezéből, és keskeny, vörös arcához egészen közel tartva, számolni kezdte őket.

— Majd én osztok — ajánlkozott Arthur, átvéve a kártyacsomagot. — Azt hiszem, bennem megbízhattok. Én még sohasem csaltam életemben, higgyétek el, ha mondom.

— Aki ezt mondja, abban sosem szabad megbízni — mondta Bert mogorván. Azután ökölbe szorított kézzel dühösen Dave-hez fordult. — Ha még egyszer így kirántod a kezemből a kártyát, hát megkapod a magadét.

— Csak ne lennél olyan átkozott csaló — vetette oda Dave. — Az ilyenekkel így kell bánni.

Arthur kiosztotta a kártyát, ötöt a másik kettőnek, úgy ahogy kijár, magának viszont hetet, anélkül hogy észrevették volna. A két legalsó kártyát, még mielőtt az egymással vitatkozó Dave vagy Bert odafigyelt volna, észrevétlenül az ölébe ejtette. A másik szobából ütések és kiáltások sorozata hallatszott át. — Figyeljétek csak őket — szolt Arthur ártatlan arccal. — A kenyérvégeken veszékszenek.

Dave hangosan elröhögte magát. — Ja úgy, a bandára gondolsz. — Azután kártyáiba pillantva elkomorodott.

— Csak megjártssza magát — jegyezte meg Bert. — Ez azt jelenti, hogy teljes sorozata van.

— Seggem van, de nem sorozatom — mondta Dave, és anélkül hogy a másodszeri húzást megvárta volna, lapjait az asztalra dobta. Bert kettőt húzott a csomagból, mosolygott, és egy shillinget tett az asztal közepére. Arthur elrendezte kártyáit, aztán félkoronát tett ki.

— Csak lassan a testtel — szolt Dave figyelmeztetőleg. — Ez túl nagy pénz. Nem ajánlom, hogy így játszs.

— Blöfföl, tudom, hogy blöfföl — mondta önhittén Bert, és kikerekítette az összeget.

De Arthur nem blöffölt. — No tessék — mondta, és kitegette kártyáit az asztalon.

Alsó-dáma-király-ász, csupa treff. Arthur hét shillinget söpört be.

— Hány kártyád van neked? — érdeklődött Bert gyanakodva.

— Ugyanannyi, mint neked — vágott vissza Arthur a gyanúsításra, összeszorított szájjal. Az utolsó játszmában tizenöt shillingre emelte tétjét. Szerencséjét kételkedve és nehezteléssel fogadták, mire Arthur így válaszolt: — Csalok? Persze hogy csalok. Mindig ezt teszem. Hát ti ezt nem tudjátok? — Ebből arra a következtetésre jutottak, hogy nem csal. Azután féltucat titokban rejtegetett kártyáját észrevétlenül visszacsúsztatta a csomagba.

Arthur Berttel egy kis italra a városba ment. A hídon már egészen sötét volt. A kastély az éjszaka ködből, füstből és sötétségből álló fátyla mögé rejtözve, láthatatlanná vált. Az alacsonyan fekvő vasúti rendezőpályaudvarok és a posványos csatornák partja felől hűvös szél kúszott felfelé, s ez Bertet káromkodásra, Arthurt pedig arra készítette, hogy begombolja kabátját.

Bert alacsony, nyers, kék szemű Doddoe-ivadék volt, aki bár tudta, hogy a veszély kellemetlen dolgot jelent, mégis mindig belevette magát, annyira, hogy rendszerint csak hirtelenszöke göndör haja látszott ki belőle. A fiatakorúak börtöneiben és állami javítóintézetben tanulta ezt a magatartást. Öccsei a rendőrségtől való menekülésért folytatott harcban legalább olyan — ha nem még nagyobb — bátorságot mutattak, mintha puskával és szuronnal felszerelve, a harctéren küzdöttek volna. De Bert, aki valamilyen ismeretlen okból mindannyiuknál jobban hasonlított Doddoe-ra, még csak meg sem próbált elszökni a hadsereg elől. Valójában, hamis életkor bemonadásával, még túl korán is csatlakozott a hadsereghez, úgyhogy tizenhét éves korában vetették be először az utolsó Rajna menti támadásnál, de a küzdelemből kevesebb sebbel került ki, mint öccsei, akik a katonaszökevények előretolt büntetőszázadaiban szolgáltak. Bert, mint Ada mondta, kiköpött apja volt, s anyja, éles eszé és bizonyos tőle örökölt szentimentalizmusa mellett, leginkább ezért szerette annyira. Bert sohasem engedte meg Ralphnak, hogy Doddoe helyét elfoglalja a családban. A zsarnok diktátor Doddoe helyén most szilárd trónon Ada uralkodott, erélytelen hitvesével, Ralphfal az oldalán, akinek Bert, Ada uralmának legfőbb támasza, sohasem engedélyezte, hogy feleségével emelt hangon beszéljen.

Csendben mentek le a hídról levezető lejtőn, átvágtak a Castle Boulevardon, elhaladtak egy olcsó áruház sötétén ásitó ablakai mellett, majd egy hulladéktelep közelében beléptek egy kocsmába, hogy ma esti első pint sörüket megigyák. Bert azt ajánlotta, csípjenek fel

két ringyót, de miután itt a homályosan megvilágított Gyufa nevű kocsmában semmi érdekeset nem találtak, több szakaszban, lassan egészen a „Nottinghami Rózsáig” elmentek. Itt, úgy látszott, több szerencsésük lesz, de a felszedett két barátságos, vidám lány, elfogyasztva harminc shilling árú sört, egy autóbuszra felugorva faképnél hagyta őket. Így Arthur és Bert, áthaladva a nyüzsgő Slab Squareren, hazafelé indult.

A csatornákból felszálló nedvességtől elkedvetlenedett Arthur újra Brenda reá nehezedő baja miatt kezdett töprengeni, amely most súlyosabbnak tűnt szemében, mint eddig bármikor.

— Hazamegyünk — mondta Bert — és bekapunk néhány falatot vacsorára. Azt hiszem, anyának lesz még egy kis húsa a számunkra.

Arthurnak sem jutott semmi jobb eszébe. Az utcák majdnem teljesen elhagyottak voltak. Az utolsó autóbusz üresen robogott el mellettük a garázs felé, valamennyi lámpája égett, az egyik hátsó ülésen ülő kalauznő holtfáradtnak látszott.

— Ha még egyszer látom ezt a két kurvát — mondta Bert, a felöltője zsebének rejtekéből előhalászott utolsó cigarettáját meggyújtva — esküszöm, szétverem a mocskos képüket. — Leléptek a járdáról és átkeltek a macskaköves úttesten.

— Csak sört akarnak, semmi mást — jegyezte meg Arthur. — De mit is várhatsz tőlük. Ha kocsmában csípsz fel valami kurvát, sohasem tudhatod előre, mi sül ki a dologból. Néha hajlandók, néha nem.

Bert arról fecsegett, hogy ezek a lányok még a bőrt is lenyúzzák a palijaikról, Arthur pedig, akit nagy gondja ismét hatalmába kerített, mikor a munkaközvetítő mellett, egy pocsolya közelében haladtak el, részeg vágyat érzett, hogy elfekve benne, belefojtsa magát. Azután nevetett. Nem elég mély. No meg hideg is. És végül is, talán nem adott Ada valami jó tanácsot mégis? Krisztus nevében remélte, hogy így van, és hogy használni fog. A legújabb típusú sportgépek ragyogtak halványan az egyik kerékpárúlet kirakatüvege mögött, s egy kartonlap közepéről Sir Walter Raleigh nemes feje biccentett feléjük. Bert érzékei az elrontott est után sokkal elevenebbek voltak; figyelmét egy földön fekvő tárgy ragadta meg, megállt, és megfordult maga körül: valami alig érezhető szag, egy halk nyöszörgés és egy bizonyos ösztönös állati megérezés tudtára adta, hogy valaki elterülve fekszik a járda kövén a kapu előtt. Arthur, aki erősen kívánta a vacsorára kilátásba helyezett hideg húst, megkérdezte, mi történt. Bert egyszerre egészen megfélemedezett az élősködő utcalányokról. — Egy szegény ürge fekszik itt — mondta lehajolva, hogy a földön elnyúlt testet szemügyre vegye. — A sárga földig leszopta magát — tette hozzá vigyorogva. — Ugyancsak illatozik.

Arthur cipője orrával megbökdöste a testet, Bert pedig rákiáltott, keljen fel a földről. — Nem fekhatsz itt mindig. Halálra fázol. — A lassan több érdeklődést mutató Arthur észrevette, hogy az ember feje fedetlen, s hogy ruhája régi, könyökén kikapott. A hideg éjszaka ellenére sem hordott felöltőt, s nadrágja szára, amely testének kicsavart helyzete folytán magasan a bokája fölé csúszott, látni engedte, hogy cipőjét harisnya nélkül viseli. Arthur úgy találta, ötven év körül járhat.

— No majd talpra állítjuk — mondta Bert, de mikor megpróbálták felemelni, úgy találták, csak fejét és vállát képesek megmozdítani. Morgott valamit, de nem akart felkelni a földről. — No mozgás, apa-fej, ha nem kelsz föl, a zsaruk hűvösre tesznek.

Az ember tovább morgott, szemét forgatta, mintha annak a tizenöt pint sörnek a ködét akarná lerázni magáról, amit minden bizonnal meg kellett innia. Azután tetőtől talpig megrázkódott, zihálva, hatalmas erőfeszítéssel igyekezett feltápáskodni, de végül sóhajtván ismét hátrahanyatlott. Arthur tekintetével mindkét irányban végigkémlelte az utat, nincs-e rendőr a közelben. — Ha nem állítjuk talpra, hamarosan egy cellában találja magát, és szép kis reggelre ébred. Ezen a héten Ranklin ügyeletes az őrszobán, undok egy pók.

Bert megrázta, amíg csak harákolni nem kezdett és ki nem nyitotta szemét. — Hol a barlangod, szakikám? Merre laksz?

Az ember lassan összecsucskódó bicskaként felült, de aztán oldalt gurult. Bert a hóna alá nyúlt, aztán kezét erősen bordáinak feszítve addig emelte, amíg lábra nem állt. Az utcai lámpa fényénél észrevették, hogy szemei be vannak dagadva: Bert megjegyezte, úgy néz ki, mintha leütötték volna. Két oldalról mindketten erősen megragadták és a híd kaptatójára vezették. A következő lámpaoszlopnál Arthur megállt és az ember fülébe ordította: — Hol laksz, szakikám? A legjobb lesz, ha hazavezetjük — tette hozzá Berthez fordulva. Az ember ajka dagadtnak és benuitnak látszott az italtól, nem volt annyira ura szájának, hogy érthető szó jöjjön ki rajta. Ajkait mozgatta. Egyik kezét felemelte, de aztán újra visszajejtette. Az utca nevét kiszedték belőle valahogy, de a számot sehogysem tudták megérteni. Nyitott szemmel nézett rájuk, szájának egy rándulása mintha mosolyra emlékeztetett volna. Még mindig támogatva haladtak tovább. Amikor, azt gondolva, hátha már egyedül is képes menni, egy pillanatra elengedték, rögtön a kövezetre rogyott, úgyhogy ismét kemény erőfeszítésükbe került, amíg újra felemelték. Bert úgy beszélt hozzá, mintha nem is lenne részeg, megkérdezte, kellemesen töltötte-e el az estét, s hogy ivott-e eleget. Azután kijelentette, bizonyára ír származású, Paddynek szólította és megkérdezte, Írország melyik részéből való, megcsókolta-e valaha is a Blarney Stone-t, és hogy nem dolgozott-e Guinness sörfőzdéjében Dublinban.

Egy hosszú egyenes utcában lakott, amely az állomás felől a Trent hídjához vezetett, Arthur ismét a fülébe kiáltott és újra a ház száma felől érdeklődött, amelyben lakik. — Tudom már — mondta Bert. — Van itt egy penzió a közelben, ahol Doddoe is lakott egy éjszaka, mikor Anya kizárta a házból. Itt van valahol, errefelé. — Az ember most már nem nehezedett olyan ólomsúllyal rájuk, és cipőjét sem húzta már oly nehezen a járdán. Amikor a pensióhoz értek Bert oldalba bökte. — No melyikben laksz, Paddy?

— Ebben — szólt hurutos hangján, s erőlködve az előtte levő vas-kapu felé fordult. Miközben Bert a kaput tartotta, hogy be ne csapódjék, Arthur gondosan a házba vivő útra irányította.

Az ember elrántotta karját. — Engedjen el — mondta, s az ajtó-nak dőlve a kilincs után kezdett kutatni. Arthur megkereste neki, s közben kezén érezte az ember testének lüktető melegét, aki mikor

vége lenyomta a kilincset, bezuhant az ajtón. Egy-két órán belül majd felébred a hidegtől, gondolta Arthur, s akkor bemászik az ágyába. Egy kicsit még beljebb lökte, rácsukta az ajtót, aztán visszament az utcára.

Bert mellette lépegetett. — Megmentettük attól, hogy az éjszakát a sitiben töltsé — jegyezte meg Arthur egy doboz cigarettát kinyitva. — Bár nem látszott valami hálásnak a pasas.

Bert átnyújtotta Arthurnak az ember pénztárcáját. — Alaposan átnéztem, de töküres.

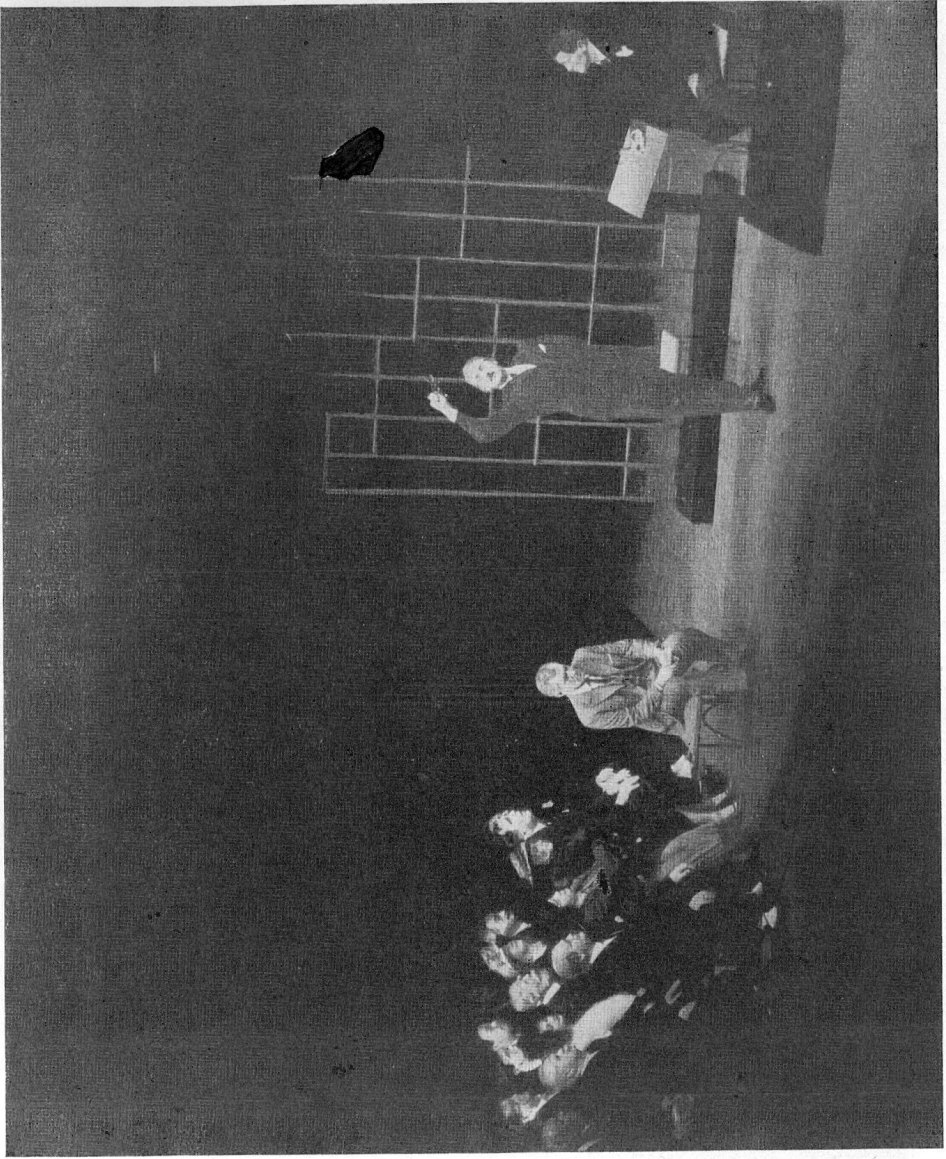
Olcso kék színű erszény volt, izzadságszagú, mintha valami néger hajfűtő éveken át a csupasz mellén viselte volna, de dohányszag is érzett rajta, egyik rekesze, néhány apró fekete levélke tanúsága szerint, valami erős pipadohánykeverék tartására szolgált. Bertnek igaza volt. Semmi sem volt benne, csak egy kis darab újságpapír, amit észrevehető gondossággal az „Állás” rovatból vágtak ki, és amelyet Arthur összegyűrve, az úttest macskakövein át egy csatornanyílásba gurított.

6.

Brenda testének telt alsó része egyre mélyebben merült a hosszú bádognádokba. A víz szinte elviselhetetlenül meleg volt, de az asszony mintegy jelezve, hogy inkább ezt viseli el, mint azt a másikat, sóhajtott és így szólt.

— Még egy merőkanállal, Em'ler.

Arthur a konyhaszekrénynek támaszkodott, dühösen és mogorván, mintha a szoba fullasztó levegőjében sem tudná elszánni magát, hogy kabátját kigombolja, amely mintegy védelmet nyújtani látszott a gőz, a gin párái és a kiszámíthatatlan asszonyok ellen. Miután magába öntötte teáját, átöltözött és felugorva egy autóbuszra, rögtön Brendánál termett, hogy makacs követelésének, miszerint az „elhajtás” szertartásánál neki is jelen kell lennie, eleget tegyen. Em'kert, Brenda régi harisnyagyárbeli társnőjét, akit hogy ezen a fontos estén segítségükre legyen, szintén elhívtak, általában kissé dilisnek tartották. Nem sokkal azután, hogy Jack az éjszakai műszakba indult, s hogy a gyerekeket a jól megfizetett szomszédlánnyal este tízig moziba küldték, előkerült a kád a faskamrából s a gines üvegek a kredencből, a mosókonyhán át Em'ler is beolálkodott, hogy a vízmelegítéshez a tüzet felszítsa. Amikor kinyitotta a hátsó ajtót, Arthur, aki rögtön felismerte, valósággal megtántorodott a meglepetéstől, azt hitte, valaki idegen érkezik. Valamennyi kocsmában, mint nagy pletykafészket ismerték, s Arthur egy szempillantásnyi ideig már szinte látta is, amint másnap, egyik söntésből a másikba járva, a ma esti események híreit terjeszti a városban. De aztán eszébe jutott, hogy kissé ütődött, s még ha hinne is a szavának valaki, kusza locsogásán úgysem tudna eligazodni senki. Erre elmosolyodott: — Szerbusz, angyalom — köszöntötte a tágas konyhába lépve, ahol már az ablak elé tolták az asztalt, s a bádognádok ott állt keresztben a padló közepén.

Jelenet A Z É S Z P E R E M E N című drámból

Em'ler az izzó szénparázsra tett forróvizes vödör mellett állt. Részevően sóhajtozott a kádban ülő Brenda kínjai miatt, egyre ismételve — én nem tudom, én nem tudom — mindig újra és újra, monoton hangon, s ez annyira Arthur idegeire ment, hogy a legszívesebben megfojtotta volna. — Én nem tudom — mondta, alumínium merőkanalát a vödörbe merítve, majd vékony erecskét csorgatva a kádba, úgyhogy újabb gőzfelhők emelkedtek fölfelé és terjedtek szét minden irányban a mennyezet alatt. — Én nem tudom, igazán nem tudom.

— Fogd be a kereplődöt — szólt rá Arthur.

— Semmit sem használ ez — jegyezte meg Brenda, Arthur felé intve. — A múltkor is hatástalan maradt az egész, és Jack rettentő dühös volt — mondta felnevetve.

— Neki kellene melletted állnia — szólt Em'ler mérgesen. — Ha egy kicsit is használná a fejét, tudhatná, hogy ő okozta az egészet. Dehát hogyan is várhatná el az ember egy férfitől, hogy a fejét használja. Arthur elvigyorodott: azt képzei, hogy Jack gyerekétől akarnak megszabadulni, képtelen volt megérteni, hogy ebben az esetben kótyagos fejével hogyan magyarázza az ő jelenlétét a házban.

Brenda feléje pillantott. — Nyugodj meg, kedvesem. Minden rendben lesz. Igyál egy kis gint. Tölts Arthurnak egy pohárral, Em'ler. — Em'ler egy fél ivópohár italt adott a kezébe, de Arthur az első korty után elhúzta száját és letette a poharat. — Nem ízlik? — kiáltotta feléje Brenda, kezével intve a kádból.

— Ez mérég — válaszolta a fiú.

— Anyapusztító — kiáltotta az asszony, a villanyégő által élesen megvilágított arcán réveteg tekintettel. — Nagyszerű szer.

— Nem csodálom, hogy Em'lernek ennyire ízlik — mondta Arthur. — Még dilisebb lesz, ha így folytatja. — Em'ler egy egész pohárral megivott már, mióta Arthur a konyhába lépett.

— Olyan ő, akárcsak én — szólt Brenda. — Jól bírja az italt.

— Megszoktam — hagyta helyben Em'ler. — Rajta nevelkedtem.

— Ezért is lettél ilyen félnótás — vetette oda Arthur.

Em'ler megsértődött: — Nem vagyok olyan hülye, mint ahogy gondolod. Félannyira sem, mint ti férfiak, én mondom neked.

Brenda a széken álló forró gines pohárért nyúlt, s ahogy megmozdult, újabb verejtékcseppek ütköztek ki homlokán, amelyek arcán és nyakán végigperelve, két melle közt lefutva a vízbe hulltak. Ivás után ernyedten visszaejtette kezét a kádba, megbolygatva a víz sima felületét, amely felfodrozódva minden melegével a húsának rontott, s egész testét megremegettette.

— Én nem tudom — dűnnyögte Em'ler. — Én nem tudom, tényleg nem tudom. Nem szeretem látni, amikor ennyire szenvedsz. — Brendát, aki ebben kísérletet látott, hogy szándékától eltérítsék, amennyire csak a forró víz miatt az lehetséges volt, előntötte a harag. — Ennek meg kell lenni — kiáltotta.

Arthur ellenségesen Em'lerre nézett: — Miért nem fogod be a szádat?

Em'ler mereven visszanézett rá: — Egyedül neked kellene befognod a pofádat — mondta megvető gúnnyal. Arthur cigarettára gyúj-

tott, és a még égő gyufát közvetlenül Em'ler arca mellett a tűzbe dobta. Em'ler megfordult, hogy Brendába még több gint erőszkoljon. — Idd meg, kedvesem. Ez használni fog.

Brenda ivott néhány kortyot, aztán a poharat a székre tette. — Túl forró — panaszkodott.

— Öntsek még egy kis vizet a kádba?

— Csak egy csöppet.

Em'ler újabb forró patakocskát csorgatott a kádba. — Öntsek még?

— Azt hiszem, lehet.

— A szívem szorul össze, amikor ezt csinálom — mondta Em'ler. — A helyedben én inkább azt a vacakot venném be.

Brenda ismét a ginért nyúlt: — Be is vettem, ameddig lehetett, de most már több mint két hét elmúlt.

— Én inkább azt szeretném, ha meglenne a gyereked — mondta Em'ler. — Én majd gondoskodnék róla. Nekem is adhatnád egészen. Fölnevelném és nagyon szeretném, így igaz, ahogy mondom.

— Ezt elhiszem — mondta Brenda. — Igazán nagyon aranyos vagy Em'ler, de ezt mégsem tehetem. Nagyon sok bajt okozna. — Kiitta a gint, ajka megrándult, miközben az ital a gyomrába ért. Em'ler kézitáskájából egy parafaszopókás cigarettát vett elő, de Brenda visszautasította ajánlatát, hogy meggyújtva a szájába dugja. — Csak nedves lenne. Önts még egy kis vizet a kádba. — Szeme forogni kezdett, s szavait csak nehezen lehetett érteni. — Elég lesz — mondta a negyedik merőkanál után, a víz már a dereka fölé ért.

Arthur levetette kabátját, s lábát a gyékényszőnyegre nyújtva leült, egyik cigarettát a másik után szívta. Brenda arcát figyelte, amelynek vonásai a forró gin és a töméntelen meleg víz hatására egyre szétesőbbé váltak. Soha többé, ismételtette magában, soha többé. Nem engedem meg többé Brendának, hogy ilyen forrón rotyogó fürdőt vegyen. Soha többé. Inkább a torkomat vágom el. Részegnek érezte magát, holott mindössze egyetlen korty gint ivott. Miközben a tűz melegétől és a kád gőzétől fuldokolva ült a két asszony között, néha a jelenet részesének érezte magát, máskor pedig úgy tekintett az egészre, mintha a tévét nézné és semmi köze sem lenne ahhoz, amit lát. Mintha csak önmaga belső világa jelentette volna számára a valóságot. És mindez nem változott, napi munkájának gyötrő fáradsága, melyet még láza is fokozott, egyre inkább maga alá gyűrte. Cigarettáit trágyaízűnek érezte, de egyre csak tovább szívta őket. Egy pohár sört szeretett volna, de nem volt a házban, ki a kocsmába pedig nem mehetett, mert képtelen lett volna elszakadni az előtte levő jelenettől, amely szorosra csavart franciakulcsként tartotta fogva. Amikor pedig megpróbálta erőszakkal meglazítani, úgy érezte, ha el akarná hagyni a házat, a két nő rávetné magát és ízekre tépné.

Em'ler egyszerre kijelentette, hogy ágyba akarja fektetni Brendát. — Azt ajánlom, hagyd abba. Most már rendbe jön minden. — Brenda kerekre nyitotta szemeit, amelyek barnán, jóindulattal nézték az asszonyt körülvevő szobát, mintha csak szokásos szombatesti fürdésért végeznél. — Nem — kiáltotta fátyolos hangon —, ne légy bolond. Én nagyon jól tudom, hogy az ilyesmi nem megy könnyen. — Mintha csak

még több elszántságot akarna magához ragadni, megrezzent, de a kis mozdulat újra megbolygatta a vizet, annyira, hogy felszisszenve becsukta szemét a forróságtól.

Arthur odalépett hozzá, megcsókolta száját és izzadt homlokát. — Hamarosan rendben leszel, kedvesem.

— Igen — felelte az asszony —, igen, tudom, hogy rendben leszek. Te jószívű fiú vagy, Arthur. — Soha többé, mondta magában a fiú, s közben csodálkozott, miért ez a nagy felhajtás, mint aki képtelen megérteni, hogyan is történhet ilyesmi egyáltalán. Soha többé.

— No gyere, kicsibém — szól Em'ler szenvedő hangon —, idd meg ezt. — Brenda szótlanul ajkához emelte a poharat, de aztán, anélkül hogy belekóstolt volna, letette és félretolta.

— Igyál, kedvesem — biztatta Arthur. Az asszony engedelmeskedett, lassan kortyolgatni kezdett. Em'ler, hogy Brenda szemei le ne csukódjanak és erőt ne vegyen rajta a rosszullet, beszélni kezdett hozzá, megkérdezte, mikor ondoláltatta utoljára a haját, s hogy hol van Jack ilyenkor, megjegyezve, hogy ez az egész az ő dolga lenne, és ilyenkor jelen kellene lennie. Brenda kinyitotta szemét és fejét fölemelte. — Nem kellene itt lennie — vetette ellen. — Az nem lenne igazság. Simítsd ki a hajamat a szememből, kedvesem. Jack jobb szereti, ha olyankor történik az ilyesmi, mikor ő munkában van.

— De ez nem igazság — mondta ingerülten Em'ler. — A férfiak azt hiszik, kihúzzhatják magukat a gyilkosságból. — Gonoszul Arthurra pillantott, sűrke szeme mélységes gyűlölettel telt meg. A fiú elvigyodott, mire levéve róla tekintetét, újra gint adott Brendának.

— Mennyi maradt még? — kérdezte Brenda.

Em'ler a bögrébe pillantott. — Fél pohárral — hazudta. Brenda, akinek bőre lazacszínűvé vált a víz alatt, lassan ivott. Fejét hátrahajította, de miután nem talált támaszt neki, újra felemelte, majd végül kissé oldalra billent helyzetben hagyta. Arthur már aggódni sem tudott többé. Náthájának láza félálomba ringatta. Brenda arcát gőz takarta el, a levegő pedig oly meleg és ginszagtól terhes volt, hogy egy ideig perceken át azt sem tudta, hol van. Az abrosz alól előtűnő vaskos asztallábak úgy hatottak, mintha valami szakács kötény alól kilátszó lábai lennének, s a nehéz konyhaszekrény, amelynek tükrét befutotta a pára, az esti ködbe belevesző szénzállító uszály tatjára emlékeztette. A székek és a heverő, amelyre Brenda a ruháit rakta, az ablaküvegekhez hasonlóan nyirkossá váltak. Csak akkor tért magához, mikor a ginespohár kicsúszott Brenda verejtékező ujjai közül, és Em'ler, útközben nagy robajjal feldöntve egy széket, hozzáugrott és megakadályozta, hogy a gin a pokrócra ömöljön, majd egy száraz törülközővel megtörölte Brenda ujjait. — Most már nincs is sok innivalód hátra, bogaram — mondta nyájasan.

Brenda eltolta magától az asszony kezét. — Nem bírom meginni. Rosszul leszek tőle.

— Dehát ez jót tesz neked — erősködött Em'ler makacsul.

— Igyál — mondta gyengéden Arthur. — Csak egy csöppet még. — A gin szaga áttörte náthájának gátját, úgyhogy kissé rosszul kezdte érezni magát.

— Szédülök — szólalt meg Brenda.

Em'ler újabb vizet öntött a kádba. — Tartsd nyitva a szemed — mondta, egészen közről nézve rá —, akkor nem fogsz szédülni, kedvesem.

— Nem tudom nyitva tartani. — Megpróbált még egy kis gint inni, de kicsorgott a szája sarkán. — Az én anyám nem erre tanított — nyöszörögte, vontatottan ismételve a mondatot, amíg csak egészen érthetlenné nem vált. Azután vékony, nyivákoló hangon énekelni kezdett.

— Hallgass el, bogaram — szólt rá Em'ler szelíden. Azután Arthurhoz fordult. — Te fattyú. Te piszkos fattyú.

— Kicsoda fattyú? — kiáltotta a fiú, meglepetten talpra ugorva. — Te féleszű, te bűdös ringyó.

— Idd meg ezt, kedvesem — unszolta Em'ler Brendát. — No rajta. Csak még egy csöppet. — Brenda félrebillentette a poharat és ivott, azután kifejezéstelenül maga elé meredt, egyetlen szót sem szólt, arca sápadt volt, száját szorosan összezárta. — Csak ez maradt — mondta a maradék gint átnyújtva.

— Azt hittem, az egészet megittad! — Brenda ajka megrándult. — Kiszállok — sírta el magát. Em'ler a megmaradt néhány csöpp gint nézte.

— Engedd kiszállni — mondta Arthur. — Azt hiszem, most már sikerül a dolog.

— Te fogd be a szád — válaszolt Em'ler élesen —, ez az én dolgom.

— Hát akkor csináld — szólt Arthur, és újabb cigarettára gyújtott. Brenda felállt, rózsaszín gőzölgő teste kinyílt rózsaként bontakozott ki előtte. Először, mintha el akarna esni, megingott, aztán megcsobbantva a vizet a pokrócra lépett. Em'ler egyik kezével szárazra törölte, a másikkal tartotta, hogy el ne essék.

— Segítsek? — ajánlkozott Arthur.

A válasz gyors volt: — Nem, köszönöm. A te segítségem nélkül is boldogulok, köszönöm a szívességet. — A heverő támláján lógó fürdőköpenyért nyúlt, s ahogy megfodult, a törülközők leestek Brendáról, ott hagyva az asszonyt meztelenül, aki megingva a tűzhely felé dőlt.

Arthur érte el először, de Em'ler féltékenyen félrelökte a fiú kezét, s az asszony hatalmas súlyát feltartva, egyidejűleg megkísérelte ráadni a fürdőköpenyt. — Tartsd magad, Brenda. Kérlek, tartsd magad, amíg ezt megkötöm.

— Mondd meg, ha segítségre van szükséged — szólt Arthur, ernyedten ülve székén.

— Fogd be a szád, te fattyú, te — rikácsolta Em'ler. — Egy napon még megfizetek neked ezért.

— Úristen, még sohasem láttam olyan hülyét, mint te vagy, te kancsal béka — mondta Arthur szenvtelen hangon.

Brenda kissé megbillent, szemhéjait merev szemére zárta, és élettelenül terült el a szőnyegen. Em'ler a mosogatóba szaladt egy csésze hideg vízért, amellyel bőségesen lelocsolta Brendát, amíg csak ki nem nyitotta szemét. Azután az asszony háta alá nyúlva, óriási erőfeszítéssel és ügyességgel talpra állította, s a lépcsőfeljáró ajtaja felé vezette,

amelyet szélesre tárt, hogy felfelé indulhassanak a lépcsőn. — No gyere az ágyba, csillagom — csalogatta az asszonyt. — Az egészen túl vagyunk már. Gyere az ágyba, s majd kialszod ezt a dolgot. — Csigalassúsággal haladtak fölfelé a lépcsőn. Em'lernek néha kezével kellett felemelnie Brenda lábát s úgy elhelyezni a lépcsőfokokon, ügyesen gazdálkodva erejével, úgyhogy Arthur, aki hátulról figyelte őket, hálát adott az istennek mindazért, amit Em'ler értük tett, elérzékenyülésében egy pillanatra elfelejtve, hogy jó néhányszor fattyúnak nevezte. — No gyerünk, Brenda — mondogatta Em'ler. — Gyerünk, kiscsibém. Megint egy lépcső Jól van. Megint egy. És még egy. Mindjárt fenn leszünk. Biztos vagyok benne, hogy most mindent elintéztünk. No még egy lépcső...

Brenda részegségéből tiszta nevetés szakadt ki. — Mit bánom én, hogy elintéztük-e vagy sem. Bánom is én...

Em'ler az ágyra ültette Brendát. Az asszony hátrahanyatlott, s úgy maradt fekvé, mozdulatlanul, majd sóhajtva rögtön mély álomba merült. Arthur az ajtónyílásban állt, úgy nézte a fejét csóváló Em'kert, ahogy a takarókat Brendára teríti. — Szóval most rendben lesz? — kérdezte.

Em'ler arckifejezése most szinte a mosolyhoz járt közel, ilyennek Arthur még sohasem látta. — Nincs miért aggódní — mondta.

Arthur zsebéből egy egyfontos bankjegyet vett elő. — Vegyél valamit magadnak ezért, Em.

Em'ler eltolta magától a fiú kezét. — Nem kell a pénzed. Tartsd meg magadnak. Egy szép napon még szükséged lesz rá.

— Ne légy hülye — válaszolt Arthur. — Vegyél egy blúzt vagy harisnyát magadnak. Sok jót tettél velünk ma este.

Em'ler hátrasimította haját. — Nem, semmi sem kell a pénzedből — mondta, s hangja újra megkeményedett. Arthur az asszony kötényzsebébe dugta az egyfontost, de Em'ler visszagyömöszölte a fiú kabátja zsebébe.

— Jól van — mondta Arthur. — Ha nem engeded meg, hogy megháláljam...

Em'ler, hogy lecsavarja a villanyt, előrehajolt. — Hát mit gondolsz, ki vagy te? Te akarsz nekem köszönetet mondani ezért? Mondhatom, van bőr a pofádon.

— Te ribanc — szitkozódott Arthur, és megfordult, hogy kimenjen a szobából. Azután meggondolta magát, visszafordult és megcsókolta az asszony száját. — Kösz — mondta.

Em'ler felemelte öklét, hogy a fiúra sújtson, de az elkapta erős csuklóját és megállította útján. — Csak nyúlj hozzám — mondta —, és meglátod, mit kapsz. — Addig szorította az asszony karját, amíg arcán a fájdalom világos jelei nem tükröződtek.

— Engedj el, te fattyú — szólt rá Em'ler. — Valaki jön az udvaron át. — A hátsó ajtó felől kopogtatás hallatszott, mire Arthur elengedte a nőt. Lecsavarták a villanyt, és leszaladtak a lépcsőn.

— Brenda! — hallatszott Jack kiáltása. — Engedj be. Itthon felejtettem a harapnivalómat.

Arthur megragadta Em'kert és a fülébe súgta: — Tartsd szóval. Én majd kimegyek az elülső ajtón.

— Azt teszem majd, amit jónak látok — válaszolta Em'ler megszokott erősségű, bárgyú hangján. — Lehet, hogy szóval tartom, lehet, hogy nem. Nem kényszeríthetsz rá. Eszembe sincs megmondani, megteszem-e.

— Te fattyú — sziszegte Arthur —, maradj csendben.

— Nem vagyok fattyú — sikoltotta Em'ler.

— Jól van, nem vagy az. De az isten szerelmére, ne ugass olyan hangosan. — Jack tovább dörömbölt az ajtón, s egyre kiáltozott. — Nyisd ki, Brenda. Ki van ott veled benn?

— Lehet, hogy te fattyú vagy — folytatta Em'ler, mintha meg sem hallotta volna a zörgetést —, de akármilyen is, én nem vagyok fattyú. Ha azt hiszed, hogy fattyú vagyok, megmutathatom a születési bizonyítványomat, hogy bebizonyítsam, nem vagyok az.

— Még annál is rosszabb vagy — mondta Arthur, s ott hagyta a motyogó asszonyt, aki a köténye zsebében kotorászott, mintha születési bizonyítványát tényleg magánál hordaná. Csendben haladt át a nappalin, s közben hallotta, amint Em'ler félretolja a reteszt és gorombán megkérdezi Jacktől, mit akar, tovább motyogva arról, hogy nem találja születési bizonyítványát, de holnap majd felmutatja. A nappali ajtaját kinyitva, Arthur nevetett Jacken, aki dadogva mentegőzött az útját nagyon is érthető okokból továbbra is elálló dühös Em'ler előtt. Brenda nyilván mélyen aludt odafent, s Arthurt már nem is érdekelte többé, hogy vajon a ma esti kísérlet sikeres volt-e vagy sem. Ahogy lázasan és fáradtan, azon tűnődve, melyik a legközelebbi kocma felé vivő legrövidebb út, a küszöbön állt, már azzal sem törődött volna, ha miután vagy húszezer nőt teherbe ejtett, valamennyi férj, sarlóval hadonászva, vérét szomjazva lohol a sarkában.

Végigsétált a hosszú üres utcán, agya kitisztult a friss levegő hirtelen rohamától, értelme világosabbá vált, s gondjai nem nehezdedtek már rá olyan súlyosan, mint mikor szemtől szemben állt velük. A Market Square fényei táncoltak körülötte. Valamennyi járda hangosan visszhangozta lépteit. A kocmaajtókból füst és a sör szagának hullámai áradtak feléje. Nagy zöld autóbuszok között csellengett tovább, melyeknek teljes fénnel égő reflektorai elhaladtukban hatalmas tömegeket haraptak ki a sötétségből, azután a Slab Square-i kegyesrúzletek és illatszertárak körül összegyűlt embertömegben törte át magát. Az este valami kémlelőnyílást hasított az agyán, úgyhogy nem tudta elúzni szeme elől Brenda kádban előregörnyedő fehér testének eleven és véresen valószínű képét, s Em'ler bárgyú arcát, ahogy az egyik pohár gint a másik után adja át neki, amíg csak Brenda részegségében teljesen reménytelenül és tehetetlenül nem válik, képtelenné, hogy beszéljen és bárkit is megismerjen a szobában. Em'ler hibája, hogy ilyesmi történhetett, dühöngött magában. Az a buta, piszkos asszony.

Bebotorkált az *Őszibarackfába* és egy dupla rumra az asztal mellé ült, utána könnyebbnek érezte magát, mintha már náthája sem okozott volna annyi kellemetlenséget. Valaki jajgató hamis hangon énekelt, a szoba távoli végében álló dobogón keskeny kígyóra emlékeztető fej ingott a mikrofon előtt. Arthur rosszkedvűen nézte a bárpultnál sorakozó hátakat, hallgatta a pénztár üzleties csengését és a pin-

cérnő reszelős hangját. A mikrofonba küldött kísérteties reszkető hang a füstön át hozzáhatóva, körülkígyózta Arthurt, úgyhogy kedve lett volna kezével megragadni az őrült torkot, amelyből származott. Mások is hasonlóképpen éreztek. Arthur egy embert vett észre, aki utat tört magának a csoportban. — Pardon, pardon — ismételte, és az éneklő ifjúhoz lépett. Úgy beszéltek egymással, mint barátok, ha az utcán összetalálkoznak, az énekes cigarettáját, a másik ember viszont a kabátja hajtókáját szorongatta. Az énekes cigarettája nem égett, úgy látszott, mintha a másikat kínálná meg vele. Azután az ember, aki oly szelídnék látszott, hirtelen megütötte az énekest, erőteljes csapást mért arcának alsó felére. Az énekes lába belekeveredett a mikrofon vezetékébe, úgyhogy mikor fel akart állni és sérelmét megtorolni, ismét a földre esett.

Arthur örült, hogy így történt, és oly hangosan nevetett, hogy fuldadozni kezdett a bordája közé nyilalló fájdalomtól. Az énekes talán fel sem ismerte, milyen szörnyű macskazenét rendez, s nyilván azt hitte, úgy énekel, mint Gene Autry vagy Nelson Eddy. De hát ilyen lármát semmiképpen sem kellett volna okoznia, és végeredményben megérdemelte a kapott frászt. A vörös összevert és elképedt arcú énekes elhaladt Arthur mellett, majd kiment a forgóajtón. Miközben szeme még mindig az ajtón volt, belökte valaki, és Winnie, Brenda húga lépett be rajta.

Winnie körülhordozta tekintetét a bárpulton és a fal mellett álló asztalokon, majd a hirtelen hőség hatására kigombolta fekete kabátját. Arthur felfigyelt tarka, turbánszerűen csavart sáljára, magas sarkú cipőjére, harisnyájára és fekete kezításkájára.

— Szia, Winnie — kiáltotta Arthur —, egyedül vagy?

Winnie nem hallotta a szavát. Arthur már találkozott vele egyszer a múlt évben, Jack születésnapjának ünnepségén, amit a fiatalasszony hajnali kettőkor azzal rontott el, hogy dühében, amiért Jack véletlenül fél pint sörrel leöntötte Brenda legszebb ruháját, egy piszkavassal minden üveget és söröskorsót összetört az asztalon. A rombolási dühnek ez a megnyilvánulása egészen megbabonázta Arthurt. Szerette volna közelebről is megismerni. Huszonöt éves, apró termetű nő volt, Arthurnak úgy tetszett, mintha csak félakkora lenne, mint ő. Akkor, Jack születésnapján, hosszú fekete haja miatt cigánynak szólította, s ez a csúfnév annyira felbőszítette, hogy nyaklevessel fenyegetőzött, ha továbbra is azt hajtogatja. Erre ő azt felelte, jöjjön ki vele, s adja meg odakint a nyaklevest, nehogy elrontsák Jack születésnapjának hangulatát, de Winnie elutasította ajánlatát és azzal fenyegetőzött, ha nem viselkedik rendesen, megmondja férjének, ha az Németországból viszatér. — Rendben van, kis cigány — felelte erre, s tulajdonképpen ez a megjegyzés vitte rá, hogy a születésnapot felrobbantsa, Jack kiömlött söre csak ürügyül szolgált.

Felállt és odament hozzá. — Szia, Winnie — mondta. A cigányt későbbre halasztotta.

A fiatalasszony feléje fordult és elmosolyodott, semmi jelét sem mutatta annak a tüzességnek, amit Arthur várt. — Várok valakire — mondta.

— Lehet, hogy a *Kiruccanás*ban van a pasas — vélte Arthur.

— Nem pasas, egy barátnőmet várom, te rosszmájú — hangzott a válasz.

Arthur belekarolt. — Gyere, igyunk valamit.

— Nem — mondta a nő. — Mennem kell. Még nem fejeztem be otthon a takarítást, pedig Bill is hazajön. Holnap este érkezik, s ha rendetlen a ház, kék foltokat ver a szemem alá.

Arthur mégis rábeszélte, foglaljon helyet. — Csak egy narancsos gint iszom — egyezett bele Winnie.

— Mennyi szabadságot kapott a férjed?

— Ezúttal tíz napot. A jövő hónapban megy vissza. Most őrmester a katonai rendőrségnél.

Arthur figyelte, amint iszik: telt kis ajkai durcásnak és gondterheltenek mutatták; testének többi arányaihoz viszonyítva túl nagy mellei szétfeszíteni látszottak blúzának börtönét. Nyúlj csak hozzánk, mondták kihívóan, s meglátod, milyen frászt kapsz. A boszorkányság hegyei. Az ember sohasem gondolná, hogy Brenda húga, mondta magában Arthur. Kissé gyanús ügyek játszódhattak le a családban húszegynéhány évvel ezelőtt. Bizonyára valami ruhacsíptetőket áruló cigány kapta le az anyját és adta meg neki a magáét, amikor az egy csésze teával megkínálta. Csak a szemét kell megnézni, a széles arccsontjait, a szénfekete haját meg azt a hajlott kis orrát. Az egész arc szépre sikerült változata a jellegzetes kerek szemű, élénk rózsaszín ajkú cigánypofának.

— Mikor kapja meg Bill az elbocsátólevelét végre? — szólalt meg aztán.

— Már csak tíz hónapja van hátra. És igazán nagyon örülök ennek. Neki is jobb lesz, ha kikerül onnan. Olyan ez így, mintha férjhez sem mentem volna, ha mindig a hadseregnél van. — Két első foga közt megnyerő kis rés tátongott, amely minden arcán tükröződő hangulatot csak még jobban elmélyített, tekintetét még bosszúsabbá, szomorúbbá vagy boldogabbá tette, személyiségének ez a fizikai kiegészülése egészen elbűvölte Arthurt.

— Nem — jegyezte meg a fiú —, nem való ilyen élet egy asszonynak. Senki sem törődik veled, nincs, aki elkísérje, ha kedve lenne elmenni valahová. Nagyon kínos lehet ez neked. Egy asszonynak olyan pali kell, aki törődik veled, nem pedig olyan, akit eldugtak valahová Németországba. Nem értem, hogy zupálhat be egy olyan pacák, aki nős. És ha ilyen szép, édes kis felesége van, amilyen te vagy, akkor még dilisebbnek találom az egészszet. Itt hagyni téged Nottinghamben. Én nem tudom, mire jó ez, egyáltalán nem tudom. Igyál még egy pohárral, kiscicám, attól majd jobban érzed magad. Majd meglátod, ha mondom. Nem élet az ott a hadseregben, még ha különben a legjobb idők járnak is! Tudom, hiszen voltam ott én is. Nem, bogaram, minél előbb jön haza, annál jobb, s aztán törődjön veled úgy, ahogy egy rendes taghoz illik. Kaphat munkát, letelepedhet szépen, és minden pénteken szabályos, pénzzel teli borítékot vihet haza. Nincs is jobb dolog ennél. Írj és mondd meg neki, jöjjön haza, amilyen gyorsan csak tud, lépjen ki a hadseregből, az isten áldja meg. Narancsos gint kérsz? Én inkább egy korsó barnát iszom. — Halk hangon beszélt, s ez olyan

benyomást keltett, mintha észre sem venné, hogy egyre rokonszenve-
sebbé válik. Legalább olyan hatásos volt ez, mint az ital, addig on-
totta magából az elhanyagolt asszony témáját érintő szavakat, amíg
csak maga Winnie is szánni nem kezdte magát, majd ezen a ponton
túl, vaskos tréfákkal és mindenféle bohócfogással igyekezett felvi-
dítani, úgyhogy mikor cigánynak nevezte, már olyan jókedvűnek lát-
szott, hogy egyetlen szóval sem tiltakozott.

— Hogy van Brenda? — kérdezte később tőle, amikor már a har-
madik narancsos gint itta.

— Ezt neked kellene tudnod — nevetett Winnie. — Te vagy a
stricije.

Azután kölcsönös mosollyal elejtették ezt a témát. Arthur boldog-
nak érezte magát. Most már az sem érdekelte, vajon Brenda ügye el-
intéződött-e vagy sem: megkönnyebbülten arra gondolt, hogy az ass-
zony mélyen alszik ezekben a percekben, hogy baja ilyen vagy olyan
módon majd csak elintéződik valahogy, s ez a megkönnyebbülés csilla-
píthatatlan gyengédséget váltott ki belőle húga, Winnie iránt. Mikor
a kocsmá orája tízet mutatott, már a fiatalasszony kezét szorongatta, s
csak azért nézett fel egy pillanatra, hogy még egy italt rendeljen,
mielőtt zárórát kiáltanak. Minél tovább beszélt, annál kevésbé vett
tudomást a zajról, csendben ültek ott, komoly beszélgetésük bűvös
körébe zárva, ahová semmilyen zavaró körülmény sem hatolhatott be
többé.

— Ha megengeded, hazakísérek — mondta Arthur, amikor utolsó
poharukat is felhajtva felálltak, hogy kabátjukat begombolják.

— Rendben van — felelte Winnie. Náthájának lázas várába zárva,
Arthur alig tudott már Brendára emlékezni, arra gondolt, talán csak
álmodott róla valamikor, de semmi egyéb nem történt. Alakja eltűnt
a nátha fátyla és a kádban levő víz gőze mögött, s kezében egy üveg
ginnel, a kótyagos Em'lerbe karolva, a semmibe lépett. Ahogy Winnie-
vel fel a Derby Roadon hazafelé mentek, meglehetősen boldognak
érezte magát. A fiatalasszony belekarolt, megfedkezve arról, hogy
holnap estig ki kell takarítania a házat Bill számára, Arthur pedig
nem emlékeztette rá. Zsúfolt autóbuszok haladtak el mellettük. A Canning
Circusnál Winnie arra kérte a fiút, menjenek át gyorsan a másik
oldalra, nehogy szomszédai közül valaki ráismerjen, amikor a kocsmák
hosszú sora előtt elhaladva, hazafelé mennek. Arthur ekkor
tudta már, mibe csöppent, meg is jegyezte magában, milyen szeren-
csés flótás ő, mély belső sóhajjal remélve, hogy sejtelme be is válik.
Egészen kicsinek érezte maga mellett az asszonyt, mintha csak kislány
lenne. Te aljas útonálló, szolt nevetve önmagához, amikor befordultak
Winnie utcájába. Abbahagyták a beszédet, lépéseiket lehalkították. —
Nem akarom, hogy a szomszédok bármit is megtudjanak — suttogetta a
fiatalasszony, a fiú karját megszorítva.

— És te talán tudod, mit csinálnak a szomszédok? — Kérdezte
Arthur csúfondárosan.

— Hallgass — sziszegte Winnie. — Neked persze mindegy lehet,
de Bill hazajön holnap este. Nagy bajba kerülök, ha bárki is meg-
látja, hogy veled vagyok.

Arthurt, akit náthája talán hanyaggá tett, az ijedt rendreutasítás ismét óvatossá változtatta, amíg csak a házba nem lépett, csendben maradt. — Nem hiszem, hogy valaki is látott volna bennünket — mondta az asszony a konyhai villanykapcsolót felcsavarva.

— Nyugodt lehetsz, hogy nem. — Arthur gyengéden magához szorította és lehajolt, hogy megcsókolja. Winnie karjait a nyaka köré fonta, s a férjétől hosszú időn át távol élő szenvedélyes asszony mohóságával fogadta csókjait. — Felmegyünk, kedvesem? — kérdezte a fiú.

— Igen, de maradj csendben.

Azután minden második lépcsőfokon hevesen magához szorítva, elindult Winnie-vel a lépcsőn felfelé, s miközben a vad kis test hatására ágyékába nyilallott a vágy, visszaemlékezett, hogy nemrég, egészen más körülmények között, lefelé jött egy másik lépcsőn. Akkor kezdődött az este, most pedig már a végéhez közeledik. A fiatalasszony alsóneműre vetkőzött, aztán befeküdt az ágyba, s úgy várakozott rá. Még soha egyetlen este sem kezdődött ilyen rosszul, gondolta harisnyáját lehúzza, de nem is végződött egy sem ilyen jól.

Varga Zoltán fordítása